

Egyetemi tandíj: pró és kontra

0. Mit finanszírozzunk közteherviselésből?

- a. Szolidaritás/Egyenlőség: egyenlő esélyeket biztosítani, rászorulókat kisegíteni
  - b. Össztársadalmi haszon: hódérképzés támogatása
  - c. Egyén szabadsága: arra költhessem a jövedelmem, amire akarom
  - d. Egyéni felelősség: az állam nem húzhat ki mindig mindenkit minden pácból
  - e. Hatékonyság: mobilok vs. régi vezetékes telefonok
- Átváltások: pl. kicsit kevésbé szolidáris, de jóval hatékonyabb?

1. Tandíj vs. adó

- a. Szolidaritás/Egyenlőség:
  - i. Esélyegyenlőség azok között, akik bejutnak.
  - ii. Lehet, hogy az esélyegyenlőséget máshol kellene megfogni. (közép-és általános iskola)
  - iii. Gazdag és szegény ugyanannyit „kap”
  - iv. Egyéni előny közpénzen. (vö. általános és középiskola)
- b. Össztársadalmi haszon:
  - i. Egyéni haszon (talán) nagyobb?
  - ii. A társadalmilag szükséges szakmákat tanulják (egyéni döntés vs. keretszámok)
- c. Egyén szabadsága:
  - i. Minél kevesebb adó.
  - ii. Szabadon döntök, milyen szakra akarok járni.
- d. Egyén felelőssége:
  - i. Tényleg szükségem van-e a diplomára?
  - ii. Tényleg erre a diplomára van-e szükségem? (vö. ami ingyen, azt pazaroljuk, ill. az állam fizeti a biztosítást a rossz döntésemért)
  - iii. Tanárok, egyetemek versenye a diákokért.
- e. Hatékonyság:
  - i. Diákok motiváltsága
  - ii. Számonkérhetőség (amiért fizetünk, azzal szemben igényesebbek vagyunk), verseny az egyetemek között
  - iii. Rugalmasabb alkalmazkodás

2. Egy lehetséges kompromisszum elemei:

- a. Tandíj (az oktatás költségének egy részét fedezze)
  - i. diákhitellel (a diplomájával majd jól keres, és abból törleszti)
  - ii. halasztott hozzájárulás (a diplomájával majd jól keres, és abból utólag kifizeti) diplomásadó, UKH
- b. mentességek:
  - i. szociális alapon
  - ii. tanulmányi eredmény alapján
  - iii. társadalmi érdek szerint (pl. katonai akadémia)
- c. mindenféle ösztöndíjak
  - i. alapítványok
  - ii. magánemberek
  - iii. egyházak
  - iv. önkormányzatok, régiók

3. Magyarországi helyzet:

- a. Rossz infrastruktúra
- b. Nem kutató, nem publikáló, lemaradt tanárok
- c. Tömegszerűség
- d. Sok jogász, közgazdász, tanár, tanító (pedig vannak keretszámok)
- e. Leegyszerűsítve: vegyes minőségűt kapunk „ingyen”
- f. Tandíj előnyei: több forrás, motiváltabb és felelősebb diákok és tanárok, egyetemek (jobbat kapunk pénzért)

4. Modellek

- a. Mo. egy éve: fejkvóta (a túlképzést ösztönzi), áll. meghatározott számú ingyen hely (önkényes döntések alapján), költségtérítéssel helyek (tandíj becsempészve)
- b. Mo. most: FER=tandíj, FER+diákhitel=halasztott hozzájárulás
- c. USA: egyetemek által megszabott tandíj, mindenféle ösztöndíjak, katonaság
- d. Ausztria: központilag megszabott tandíj
- e. Svédország, Finnország: ingyen